

KORADÉLUTÁN (*NAPSÜTÉS*), 1908

Olaj, vászon, 95,5x90 cm

Jelezve balra lent: Pechán József ...8

Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft

Starting price: 16 000 EUR

REPRODUKÁLVA:

- Bela Buranci-Bordás Győző: A két Pechán. Újvidék, Forum, 1982. 1. kép, valamint a címlapon
- Bordás Győző: Fűzfásip. Újvidék, Forum, 1992. a címlapon

EGYELFELEDETT ÉLETMŰ

Pechán József – egy palánkai uradalmi erdész 13 éves fiára – 1888-ban figyelt fel a Vajdaság ünnepelt festője Eisenhut Ferenc. Két évvel később segítségével a fiatal tehetség a müncheni akadémia Nicolas Gysis osztályában találja magát. A konzervatív oktatási módszerek azonban nem kedveznek tehetsége kibontakoztatásának. Rövid bécsi kitérővel visszatér a Vajdaságba, Verbászra. Kitanulja a fotografusi mesterséget, ami lényegében 1922-es haláláig anyagi biztonságot jelent számára.

1903-ban pályája újabb fordulatot vesz. Rima József álnéven *Póttartalékos* című képével sikert arat a Műcsarnok kiállításán. Visszatér Münchenbe, de az akadémia helyett Hollósy Simon magániskoláját látogatja. Bekerül a képzőművészeti élet vérkeringésébe: Párizsba és a nagybányai művésztelepre látogat, pesti művészekkel és kritikusokkal barátkozik – többek között Czóbel Bélával, Rippl-Rónai Józseffel, Ziffer Sándorral, Kernstok Károllyal, Egry Józseffel, valamint Rózsa Miklóssal és Petrovics Elekkel. Alapítója lesz a Művészházaknak, amely elnökségi tagjainak sorába választja. 1914-ig rendszeresen kiállítója az intézménynek, első önálló kiállítását is itt rendezi 1913-ban. Ez az időszak Pechán József alkotói tevékenységének kivételesen mozgalmas évtizede.

PECHÁN A MAGYAR VADAK KÖZÖTT

Pechán legjelentősebb alkotásainak keletkezése az 1907 és 1914 közötti időszakra tehető. Ekkor festi a *Kikötő* (1908–1910 között), a *Haditanács* (1911), *Utcarészlet* (1911), *Szüret a Bácskában* (1912), *Pöstyéni táj* (1912), valamint az itt bemutatott, 1908-ban készült *Koradélután* (*Napsütés*) című alkotását is. Stílusára leginkább a festőbarátok, mindenek előtt Czóbel Béla fauve-os színhasználata, Egry „szájkás” és Rippl-Rónai „kukoricás” modora, valamint Ziffer Sándor bravúros komponálási technikája hatottak. Ugyanakkor a Párizsban látottak, és a Nemzeti Szalon 1907-es francia kiállítása – főként Gauguin, Cézan-

ne és Van Gogh festészete – sem hagyta érintetlenül stílusát. Ekkor ér pályája zenitjére. Ebben az időszakban foroggyé jellegzetes modorának minden egyes komponense a „rajzos-szájkás” modor, a diagonális képstruktúra, az izzó színekkel operáló kolorit, s válik életművében általánossá a nagybányán is nagy népszerűségnek örvendő négyzetes képformátum.

SZINTÉZIS-KÍSÉRLET PECHÁN FESTÉSZETÉBEN

Munkássága során Pechán nem választotta szét festészeti és fotografusi praxisát. Fennmaradt felvételei tanúsítják, hogy festményeihez előtanulmányokat használt. Ez a módszer nem számított szokatlannak a művész kortársai körében sem. Barabás Miklós, László Fülöp, Munkácsy Mihály, Zichy Mihály egytől-egyig felhasználták a fotográfia adta lehetőségeket festményeiken. Szemben az akadémizmus fordított alapállásával – itt még az aprólékosan beállított műtermi fotográfiák igyekeztek a festményre hasonlítani, Pechán esetében forradalmi módon már a valóságból elcsent pillanatfelvételek izgalmasabb elemeinek kiemelése jelentette a művészi eljárás lényegét. Nem a fotók által megörökített részletek akkurátus visszaadására törekedett. Célja a lényeg szublimálása volt. Ahogy ő maga fogalmaz 1913-as kiállításának katalógusában: „*Minthogy a természet igen gyakran teljesen érdektelen, az igazi művész nem veheti figyelembe annak minden apró szeszélyét ... A művészet valóban a természetben rejtőzik, de csakis az igazi művész tudja kiszakítani belőle olyanformán, hogy csak folytonos kivonás által jut az artistikus alapértékhez. Ez az alapérték pedig nem egyéb, mint bizonyos ritmus, amely formák bizonyos fölépítésében, a színek kompozíciójában és a vonalak szintézisében nyilatkozik meg.*”

Kaszás Gábor

PECHÁN József: Bácskai szüret

